

1

Kwantiteit van de oordelen

(omvang van de geldigheid van het oordeel)

algemene

bijzondere

individuele

2

Kwaliteit

(geldigheid of ongeldigheid

van de betrekking)

bevestigende

ontkennende

oneindige

3

Relatie

(soort van de betrekking)

categorische (onvoorwaardelijke)

hypothetische (voorwaardelijke)

disjunctieve (elkaar uitsluitende)

4

Modaliteit

(aard van de geldigheid van de betrekking)

problematische (vermoedende)

assertorische (bewerende)

apodictische (noodzakelijke)

Voorbeelden voor elk van de twaalf oordeelsvormen¹⁸:

Algemeen

Bijzonder

Individueel

Bevestigend

Ontkennend

Oneindig

Alle mensen zijn sterfelijk.

Sommige sterren zijn planeten.

Kant is wijsgeer.

Deze roos is rood.

Die roos is niet rood.

Deze roos is niet-geurend (wat zij verder ook moge zijn: daarvoor blijven oneindig veel mogelijkheden open, vandaar oneindig oordeel).

Deze driehoek heeft een rechte hoek.

Indien een driehoek een rechte hoek heeft, zijn de beide andere hoeken scherp.

Een driehoek is óf rechthoekig óf scherphoekig óf stomphoekig.

Onvoorwaardelijk

Voorwaardelijk

Uitsluitend

Vermoedend De roos kan vandaag opengaan.

Bewerend De roos zal vandaag opengaan.

Noodzakelijk De roos moet vandaag opengaan.

In deze oordeelsvormen tonen zich de grondvormen van ons denken. Die moeten ook ten grondslag liggen aan de begripsvorming. Wij hoeven maar achter de twaalf oordeelsvormen het eraan beantwoordend begrip te zoeken en wij hebben de grondvormen van alle begripsvorming voor ons. Deze grondvormen noemt Kant *categorieën*. Wij kunnen bijvoorbeeld een algemeen oordeel alleen vormen, omdat wij in ons verstand een groundbegrip 'werkelijkheid' hebben; een ontkennend oordeel op grond van een begrip 'niet-werkelijkheid', enzovoort. Als wij dit op de twaalf oordeelsvormen toepassen, krijgen wij de volgende *tafel van de categorieën (zuivere verstandsbegrippen)*.¹⁹

I

Kwantiteit

alheid

veelheid

eenheid

2

Kwaliteit

realiteit (werkelijkheid)

negatie (niet-werkelijkheid)

limitatie (beperking)

3

Relatie

substantie en accident

oorzaak en gevolg

gemeenschap (wisselwerking)

4

Modaliteit

mogelijkheid – onmogelijkheid

bestaan – niet-bestaan

noodzakelijkheid – toevalligheid

Hoe ontstaat dus het begrip van een voorwerp? Uit de gewaarwordingen ontstaat eerst, door de aprioristische vormen van de zinlijkheid, de voorstelling in ruimte en tijd. Het verstand verbindt de voorstellingen